

Nr 309

Av herr **Holmberg m. fl.**, *angående u-hjälpen.*

(Lika lydande med motion nr 272 i Första kammaren)

FN:s första utvecklingsårtionde har just avslutats. Vi står inför början av det andra: 1970-talet. En global utvecklingsstrategi för det kommande decenniet och framöver är på väg att utarbetas inom FN:s ram. Sverige bör verksamt deltaga i detta arbete. Man kan kanske säga att utvecklingsarbetet befinner sig i en brytningstid. Resursflödet från industriländerna till de fattiga länderna har stagnerat. 1968 noterades t. o. m. en minskning i det totala offentliga biståndet. Utvecklingen tyder på att så även varit fallet under 1969. Är det värt att offra relativt sett knappa inhemska resurser när man ändå inte vet om de kommer till någon nytta, är en återkommande fråga inom givarländerna.

Mot den bakgrunden är det arbete som utförts av Pearson-kommissionen särskilt värdefullt. Pearson-rapporten — som baseras på studiet av 20 års utvecklingshjälp — har ett optimistiskt budskap: Kan u-länderna öka sin produktion med bara en procent mer än vad som nu sker, så når de vid sekelskiftet fram till en självutvecklande ekonomi. Tvärtemot en tämligen allmän uppfattning har u-länderna under 1960-talet gjort stora framsteg på en rad väsentliga områden. 1960—1967 växte bruttonationalprodukten snabbare i u-länderna än i i-länderna (5 mot 4 proc.). Eftersom befolkningstillväxten i u-länderna var kraftigare, så har emellertid nationalinkomsten per capita ökat långsammare än i i-länderna. På jordbruksområdet kan vi notera den s. k. gröna revolutionen.

Pearson-rapporten framhåller att utvecklingshjälp spelar en stor roll som generator i de fattiga ländernas utveckling. Det är uppenbart att utvecklingsländernas framtid främst kommer att bero på deras egna insatser, men om industriländernas bistånd inriktas på rätt sätt kan det bli av stor betydelse.

Riktlinjer för svensk u-hjälp

Det är en självklar uppgift för vårt land att hjälpa de fattiga folken. Det är en fråga om internationell solidaritet. Det svenska biståndet till utvecklingsländerna, såväl det offentliga som det enskilda, bör även fort-

sättningsvis ökat — det offentliga i den takt som fastställdes av riksdagen 1968.

I samarbete med u-länderna måste vi försöka att genom tekniskt och ekonomiskt bistånd stimulera och stödja deras egna strävanden till utveckling. Vi måste acceptera den samhällsekonomiska anpassning, som är nödvändig för att i tillräcklig omfattning överföra resurser till u-länderna. En resursskapande ekonomisk politik och en politik som stärker vår valutareserv är en förutsättning för att den svenska u-hjälpen snabbt skall kunna höjas. Vi bör i stället koncentrera oss på de hjälpinsatser, som ger de bästa utvecklingsresultaten.

För att kunna ge ett effektivt stöd åt mottagarländerna bör vi anlägga en helhetssyn på den svenska biståndsverksamheten. Vid sidan av ett växande statligt bistånd är ökade insatser från näringslivet och enskild hjälpverksamhet självklara önskemål. Helhetssynen måste — utöver det direkta statliga stödet över budgeten — också omfatta åtgärder på det handelspolitiska området, näringslivets investeringar, missionens och de humanitära organisationernas verksamheter och inte minst samordningen av alla dessa insatser. Vi bör även verka för att den svenska u-hjälpen på ett naturligt sätt inpassas i det internationella biståndssamarbetet.

Samverkan för u-land

Det totala kapitalflödet till u-länderna från OECD-länderna har de senaste åren uppgått till 10 à 12 miljarder dollar per år. Härav har de privata kapitalöverföringarna — varav de direkta investeringarna är den viktigaste beståndsdel — som brukat svara för drygt en tredjedel numera ökat till nära hälften. 1968 kom hela ökningen i resursflödet, 14 procent, från den privata sektorn. Det är troligt att bilden är densamma för 1969. Vad Sverige beträffar har också nära hälften av våra tillskott till u-länderna haft formen av privata kapitalöverföringar.

Det är inte bara storleken av tillskotten som gör det enskilda resursflödet betydelsefullt för u-länderna. Än viktigare är kanske den överföring av kunskaper som sker i samband med företagsetableringar. Man kan med andra ord säga att industriländernas företag har en speciell uppgift i utvecklingsländerna: att befrämja överföringen av teknologi och industriell erfarenhet. Den växande arbetslösheten håller på att bli ett av de största problemen på många håll i den fattiga världen. Sysselsättning måste skapas. Även här kan företagsetableringar spela en betydelsefull roll. Enskilda u-landsinvesteringar har den fördelen att de utgör kapitaltillskott, som inte på samma sätt som lån ökar skuldbördan. Den produktion dessa ger upphov till kan förbättra betalningsbalansen genom att ersätta tidigare import eller leda till ny export.

Företagsinvesteringar är inget alternativ till offentligt bistånd. Tvärtom

kompletterar de båda formerna av resursöverföringar varandra. Biståndsinvesteringar i s. k. infrastruktur kan ibland vara en förutsättning för att en företagsetablering skall bli möjlig. Det naturliga sambandet mellan offentligt bistånd och enskilda insatser har uppmärksamats av såväl givar- som mottagarländer. Representanter för u-länderna har i olika sammanhang bland annat på världshandelskonferensen i New Delhi (UNCTAD II) uttryckt sitt intresse för företagsinvesteringar. Investeringsgarantier, skattelättnader, särskilt förmånliga finansieringsmöjligheter, samarbete mellan statliga biståndsmyndigheter och näringslivet är exempel på åtgärder som blivit en integrerad del av industriländernas biståndspolitik. Från denna regel utgör Sverige ett undantag.

Den svenska regeringens negativa inställning till företagsetableringar i u-länderna är desto mer förvånande som vårt eget välstånd ju i första hand bygger på framgångsrik enskild företagsamhet. Den är förvånande eftersom regeringen så ofta säger sig vilja befrämja en ökad samverkan mellan stat och näringsliv inom vårt eget land. Den är förvånande eftersom den uppenbarligen inte överensstämmer med önskemålen från de ansvariga politikerna i utvecklingsländerna.

Även i ett rikt land som vårt råder det en konkurrens mellan olika sätt att använda våra tillgångar. Det gäller inte minst de resurser som med skattemedel kan ställas till förfogande för att täcka alla de behov av offentliga insatser som gör sig gällande. Mot bakgrund av de stora behoven i de fattiga länderna anser vi det väsentligt att vid sidan av ett växande offentligt bistånd även stimulera till en resursöverföring via direkta företagsinvesteringar. Förslag härom framföres i avsnittet samarbete stat—näringsliv.

De enskilda organisationerna

Missionens och övrigt enskilt humanitärt hjälparbete har med knappa resurser nått utomordentliga resultat. Stödet åt missionens och de humanitära organisationernas arbete i utvecklingsländerna bör förbättras. Möjligheterna att införa icke villkorsbundna statsbidrag bör prövas. Det är angeläget att de erfarenheter som samlats i denna verksamhet tillvaratas på ett bättre sätt än hittills.

Handelspolitiken

En avgörande förutsättning för att utvecklingssamarbetet skall bli framgångsrikt är att handeln mellan u-länderna och industriländerna främjas. Det är genom exportintäkter som u-länderna i huvudsak måste finansiera sin nödvändiga import av utvecklingsviktiga varor. U-ländernas exportintäkter ökade under 1960-talet med 6 procent om året. Trots detta har

u-ländernas andel av världshandeln efter kriget sjunkit från 27 till 17 procent.

Sverige bör verka för internationella överenskommelser som stöder u-länderna i deras exportansträngningar och som motverkar skadliga svängningar i deras exportinkomster. Vårt eget handelspolitiska agerande bör inriktas på att så långt som möjligt stödja u-ländernas export. I detta hänseende har Sverige varit ett föregångsland. Vi kan emellertid inte bortse från de stora industriländernas handlande och bör därför verka för att internationella överenskommelser uppnås. Det är angeläget att dessa länder deltar i utvecklingen av såväl tullar som kvantitativa importrestriktioner. Eljest skulle belastningen bli orimligt hård för de länder som går före i liberaliserande riktning.

Multilateral och bilateral hjälp

FN:s biståndsverksamhet står inför en stor uppryckning och omorganisation — nödvändig enligt den studie som utförts under ledning av sir Robert Jackson i syfte att effektivisera formerna för FN:s biståndsgivning — som så småningom skall resultera i en väsentlig expansion av utvecklingsarbetet i FN:s regi. Det bör vara en uppgift för oss att medverka i denna utveckling. Även Pearson-rapporten betonar nödvändigheten av en bättre internationell samordning av biståndsarbetet.

En betydande del av den svenska utvecklingshjälpen bör dock fortsättningsvis även ges i bilateral form. De värden som ligger i att varje land till viss del koncentrerar sin hjälpverksamhet till de områden där det har särskilda förutsättningar talar för detta. Mellanformerna mellan multilateral och bilateral hjälp, de s. k. multi-biprojekten, kan ofta vara ändamålsenliga. Sverige bör verka för att FN-organen — när så är lämpligt — delegerar verkställandet av projekt till olika givarländer.

Bundet eller obundet bistånd

Beklagligt är att en så stor del av den internationella biståndsverksamheten är förbehållen givarländernas näringsliv. En stimulerande internationell konkurrens går härigenom förlorad. Sveriges möjlighet att bibehålla sitt helt obundna system förutsätter dock att även andra länder successivt övergår till en sådan ordning.

Länderval

I princip bör svenskt bistånd kunna utgå till alla de länder som av FN betecknas som u-länder. För att motverka en splittring av de internationellt sett blygsamma svenska resurserna är det emellertid nödvändigt att

koncentrera det svenska bilaterala biståndet till ett mindre antal länder. I takt med ökningen av biståndet kan denna krets vidgas. Avgörande vid val av mottagarländer bör vara hjälpbehovet och möjligheten att uppnå god utvecklingseffekt. Från denna synpunkt är följande stycke ur statsverkspropositionen mycket märkligt:

Det är därför naturligt att Sverige i första hand söker samarbete med länder, vilkas regeringar i sin ekonomiska och sociala politik strävar efter att genomföra sådana strukturförändringar som skapar förutsättningar för en utveckling präglad av social och ekonomisk utjämning. Vid utbyggnad av vårt direkta bistånd bör vi därför gradvis åstadkomma en förskjutning så att nya insatser i första hand kommer i fråga i sådana länder.

Avser regeringen härmed att Sverige i likhet med stormakterna skall börja tillämpa en politisk värdering av mottagarländerna?

Resonemanget är desto mera upseendeväckande som SIDA i årets anslagsaskanden bl. a. förklarar att några villkor av politisk art av naturliga skäl i allmänhet inte kan uppställas för biståndsinsatserna inom ramen för utvecklingsarbetet, vare sig det är svenska staten eller en internationell organisation som svarar för verksamheten. Att underlåta, framhålls det vidare, att bistå fattiga på grund av deras regimers karaktär vore att minska folkens möjligheter att genom utveckling nå bättre politiska och sociala förhållanden.

Den svenska riksdagen beslöt i våras (SU 82) att humanitärt bistå och bidra till återuppbyggnaden av Vietnam. Utrikesministern föreslår i statsverkspropositionen att en betydande hjälp till Nordvietnam skall utgå. Han underlåter därvid att efterkomma riksdagens beslut att hjälpen skulle avse hela Vietnam. Vi ser det som ett oavvisligt krav att biståndet kommer att omfatta även Sydvietnam, det land som framför allt varit och är krigsskådeplats.

Ämnesinriktning

En ökad satsning från svensk sida på särskilda ämnesområden, där Sverige har speciellt goda förutsättningar att göra en insats, skulle i likhet med vad som sker på familjeplaneringens område erbjuda en konstruktiv väg. Alla de u-länder, som behöver hjälp på dessa särskilda områden, skulle kunna bistås av Sverige. Den svenska u-hjälpen bör vara både ämnes- och länderkoncentrerad.

Familjeplanering, livsmedelsförsörjning och utbildning bör på grund av sin primära betydelse för u-ländernas utveckling också fortsättningsvis prioriteras. Forskningen kring u-landsproblemen bör beredas större utrymme inom det svenska biståndet.

Familjeplanering

Familjeplaneringen utgör ett område, där svenska insatser har varit vägledande och bidragit till en gradvis förändrad inställning i dessa frågor. Detta har varit en förutsättning för ökande verksamhet också från andra länders sida. I växande utsträckning har också utvecklingsländerna hos oss sökt bistånd i sin strävan att få befolkningsutvecklingen under kontroll.

En ökad inriktning av vår utvecklingshjälp till detta område är naturlig. Det är vidare angeläget att man genom systematisk analys av verksamheten samt specialiserad forskning når en fördjupad kunskap om hur resurserna bäst skall användas. Befolkningsproblemens komplicerade natur, sociologiskt, pedagogiskt, religiöst och kulturgeografiskt lika väl som praktiskt medicinskt, utgör goda skäl för den i olika sammanhang framförda tanken på ett särskilt familjeplaneringsinstitut. Institutet skulle bl. a. fungera som rådgivare till SIDA och svara för de problem av forsknings- och utvecklingskaraktär, som aktualiseras i samband med en ökad svensk insats i befolkningsfrågorna.

Utan tvivel har avsaknaden av en sådan basorganisation varit till förfång för de svenska familjeplaneringsprojekten. Vid sidan av forskning skall en huvuduppgift för institutet vara utbildningen av svensk och utländsk personal i befolkningsfrågan. Behovet av en basorganisation motiverar inrättandet av ett särskilt familjeplaneringsinstitut.

Utbildningen i u-länderna

Ett av de områden som den svenska hjälpverksamheten i fortsättningen bör ägna än större uppmärksamhet är utbildningen. Givetvis är det ett väsentligt önskemål att en primärskoleutbildning omfattande hela befolkningen kommer till stånd i alla u-länder. Ett uppfyllande av denna målsättning är angelägen från såväl humanitära, politiska som ekonomiska synpunkter. En grundläggande skolutbildning är sannolikt den effektivaste hävstången för att bryta upp miljöns inverkan och öka mottagligheten för andra utvecklingsfrämjande åtgärder.

Med en höjd utbildningsnivå skulle även möjligheterna att få till stånd en kontrollerad befolkningstillväxt öka. Det förhållandet att halva befolkningen i många u-länder är under 15 år samtidigt som det råder brist på lärare och ekonomiska resurser gör det praktiskt taget omöjligt att på kort sikt avskaffa analfabetismen. Problemet är ibland snarare att försöka förhindra att andelen läskunniga minskar.

Självfallet är det inte möjligt att samtidigt bygga ut alla delar av utbildningssystemet så som vore önskvärt. En sträng prioritering måste ske. I många u-länder satsas på primärskoleundervisningen utan att en motsva-

rande utbildning av lärare hinner komma till stånd, medan mer ekonomiskt grundade utvecklingsaspekter som regel torde tala för att man först behöver utveckla utbildningssystemet på mellan- och högstadium. Exempelvis kan en utbyggnad av primärskolorna innan kvalificerade lärare och undervisningsmaterial står till förfogande innebära risker för betydande felinvesteringar. Utbildningshjälpen bör därför i första hand sättas in på utbildning av lärare där bristerna tycks vara störst och där hjälpen får största möjliga kumulativa effekt.

Läroutbildningen ger utmärkta möjligheter att på ett fåtal år indirekt nå ett stort antal människor i landet i fråga. Utbildningen av arbetsledare, jordbrukstjänstemän och andra specialister på mellanplanet bör även särskilt uppmärksammas.

All längre utbildning bör i princip ske i u-länderna själva, bl. a. för att minska riskerna för »brain-drain» d. v. s. att utbildad arbetskraft inte återvänder till sina respektive hemländer. Det torde således vara bättre att skicka ut lärare och undervisningsmaterial m. m. än att utbilda stipendiater i Sverige. För en del speciella utbildningsområden kan det emellertid vara nödvändigt att förlägga undervisningen till ett i-land. Detta gäller i första hand på forskarnivån. En lämplig form härför är sådana forskarseminarier, som redan prövats i Sverige och i andra länder.

Det förefaller alltmer uppenbart att det kommer att vara omöjligt att inom rimlig tid kunna avskaffa analfabetismen bland såväl barn som vuxna med hjälp av de traditionella utbildningsmetoderna. Hoppet står till utvecklingen av nya metoder för massundervisning via radio och TV. En väsentlig uppgift är således att satsa på forsknings- och utvecklingsarbete på detta område.

Forskning och utbildning kring u-landsproblemen

Den stagnation och t. o. m. minskning i det offentliga resursflödet till u-länderna som inträffat de senaste åren är enligt vår mening inte främst förorsakad av svårigheterna att finansiera ytterligare bistånd. Betydelsefullare är den osäkerhet och pessimism som spritt sig i internationella sammanhang beträffande utvecklingsbiståndets effektivitet och möjligheter.

Vi tror att förståelse för ökade hjälpinsatser kan vinnas om framkomliga vägar för biståndsarbetet utstakas och om goda resultat kan uppvisas. De beslutande myndigheterna i givarländerna lika väl som mottagarländerna måste i snabbt växande utsträckning få tillgång till fakta, till en ökad och fördjupad kunskap om utvecklingsfrågornas natur. För de flesta länder gäller att systematiska analyser av hjälpverksamhetens resultat saknas. Antalet forskare som arbetar med utvecklingsländernas och utvecklingshjälpens problem är uppenbart otillräckligt. En systematisk tvärvetenskaplig skolning på bred bas krävs för utbildning av nya forskare.

Moderata samlingspartiet anser att vårt land har särskilt goda förutsättningar att på detta område göra en insats och bidra till att ge u-landsbiståndet i världen nya verktyg och ny framstegstro. Vår utrikespolitiska alliansfrihet, uppmärksammade insatser av enskilda svenskar i internationellt arbete, vår höga utbildningsstandard och inte minst den svenska ungdomens engagemang i utvecklingsländernas problem bidrar härtill. En betydande del av vårt bistånd bör därför inriktas på forskning om de fattiga ländernas utveckling och problem samt om biståndets mål, vägar och resultat.

Som ett första steg i denna riktning föreslår vi att ett statens råd för u-hjälpsforskning omedelbart inrättas. På sikt bör ett internationellt universitet för u-landsforskning och u-landsutbildning skapas.

I kravet på en fördjupad kunskap om de fattiga ländernas problem ingår vid sidan av forskning även utbildning. Vi vill därför betona vikten av att nya moment om u-ländernas ekonomiska och sociala strukturer och kulturmönster införes i den svenska utbildningen, både i den obligatoriska skolan och i den högre undervisningen. Med tanke på alla de ungdomar som av engagemang och intresse vill ägna sig åt biståndsarbete är det välkommet att en särskild yrkesinriktad studiekurs vid universiteten i u-landsfrågor och biståndsteknik är under förberedelse. Den av SIDA organiserade utbildningen alldeles före ett expertuppdrags påbörjande bör ses som en sista finslipning, varvid man direkt tar sikte på det land och den uppgift experten skall arbeta med.

Gåvobistånd

Sverige bör så långt möjligt bidra med gåvor i form av högklassiga varor för att tillfredsställa akuta behov i u-länderna. Härvid har självfallet livsmedel, t. ex. olika jordbruksprodukter och fiskkonserver, särskilt stor betydelse för att lindra direkt nöd. Ökad forskning och övriga åtgärder bör främjas för att få fram produkter som lämpar sig för denna verksamhet. Långsiktigt är givetvis en utbyggnad av u-ländernas egen livsmedelsförsörjning angelägnast.

Den svenska u-hjälps organisation

Den administrativa splittringen av den svenska biståndsverksamheten har skapat problem vilket vi även tidigare har påtalat. Vi välkomnar därför regeringens förslag om en större organisatorisk och anslagsteknisk samordning på departementsplanet. Därutöver vill vi även betona önskvärdheten av en större samordning på fältet. SIDA:s arbete i mottagarländerna bör så nära som möjligt samordnas med de svenska beskickningarnas.

Utrikesministern understryker i detta sammanhang nödvändigheten av en integration av biståndsinsatserna. Detta överensstämmer med vår helhets-syn på utvecklingshjälpen. Vi efterlyser emellertid fortfarande från regeringens sida någon vilja till en samordning med näringslivets och de enskilda organisationernas insatser i u-länderna.

Resultatvärdering

De resurser vi satsar på utvecklingsprojekt i u-länderna måste satsas effektivt. En fortlöpande uppföljning av vår biståndsverksamhet och granskning av dess resultat är ett angeläget led i vår strävan att uppnå resultat som kan tjäna som vägledning för biståndsverksamhetens fortsatta utveckling. De planerade kraftiga anslagshöjningarna på 1970-talet gör värderings- och utvärderingsfrågorna än mer angelägna. Genom de rullande treårsplanerna har SIDA nu betydligt större möjligheter att planera sin verksamhet, vilket bör resultera i större effektivitet. En öppen debatt om den svenska u-hjälpens framgångar och misslyckanden bör stimuleras.

Riktlinjer för 1970-talet

Den svenska utvecklingshjälpen kommer att genomgå en snabb expansion under åren fram till 1974—1975. I vilken takt skall det svenska biståndet fortsätta att växa efter denna tidpunkt och — än viktigare — vilka riktlinjer bör det svenska biståndsarbetet följa? Det är tid att redan nu börja penetrera problemen och försöka systematisera de erfarenheter det fortlöpande arbetet ger oss. Vi föreslår att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att utarbeta långsiktiga riktlinjer för det svenska utvecklingsbiståndet. Härvid är det av vikt att söka samordna de nordiska ländernas ansträngningar på u-hjälpens område.

Samarbete stat—näringsliv

Det är beklagligt att regeringens negativa attityd till företagsetableringar i u-länderna hittills har lagt hinder i vägen för utvecklingen av ett fruktbarande samarbete mellan det svenska näringslivet och de svenska biståndsgivande myndigheterna. Vi anser att betydande fördelar för u-länderna skulle kunna uppnås om ett ökat samarbete etablerades. Det gäller inte bara gemensamma projekt utan även det informationsflöde om arbetet i u-länderna som borde kunna bli till nytta för alla parter i det svenska biståndsarbetet. SIDA bör verksamt kunna bidra till att pröva förutsättningarna för intensifierad industriell verksamhet i utvecklingsländerna samt ta initiativet till särskilda projektgrupper för skilda utvecklingslän-

der. Gemensamma s. k. paketprojekt där SIDA står för vissa delar av projektet och ett företag eller en grupp av företag för andra delar skulle kunna bli värdefulla inslag i den svenska u-hjälpen. Det statliga biståndet skulle kunna svara för bl. a. sådana infrastrukturella investeringar som kan bli nödvändiga för att en från utvecklingssynpunkt angelägen privat investering skall kunna genomföras. Staten kan också medverka genom finansiering av sådana följdinvesteringar i samband med en företags-etablering som inte är nödvändiga för lönsamheten men från andra synpunkter önskvärda för u-landet. En industrianläggning kan kompletteras med en yrkesskola, ett statligt jordbruksprojekt med enskild livsmedels-industri.

Investeringsgarantier

Ingenting kan mer verksamt bidra till ett ökat kapitalflöde till u-länderna än om ett gynnsamt investeringsklimat utvecklas i dessa länder. En förutsättning härför är att utländska investeringar skyddas mot diskriminerande behandling. Detta kan ske genom att företagen i i-länderna erbjuds försäkring mot de så kallade politiska riskerna. Inom Världsbankens ram pågår ett arbete för att få till stånd ett multilateralt garanti-system. I avvaktan på detta har flera länder infört nationella garanti-system. Så har även skett i Sverige. Tyvärr har det svenska systemet emellertid försetts med sådana begränsningar och villkor att det faktiskt ännu inte kommit till användning. Kanske kan man säga att regeringen har lyckats med konststycket att både upprätta och inte upprätta ett garantisystem. Det finns t. ex. inget som helst sakligt skäl för att garantisystemet endast skall gälla de sju s. k. huvudmottagarländerna för svenskt bistånd. Denna restriktion måste slopas. Även om en viss svensk prövning kan vara befogad så får den inte vara för restriktiv. Grundläggande för bedömningen bör i stället vara u-landets egen mening att investeringen är önskvärd och passar in i landets utvecklingsplan.

Gemensamt utvecklingsbolag

Statens roll bör emellertid inte bara begränsas till den passive garantivarens. Vi vill föreslå att ett utvecklingsbolag för investeringar i u-länderna, ägt av staten och näringslivet gemensamt, skapas. Investeringsbenägenheten skulle kunna öka genom att kreditförsörjningen blir enklare liksom kapitalanskaffningen; en jämnare riskfördelning skulle kunna erhållas. Inom ramen för ett sådant utvecklingsbolag borde också en samverkan mellan SIDA och de u-landsinvestierande företagen kunna förenklas och effektiviseras. Genom ett sådant utvecklingsbolag skulle vi i vårt land få ökad förståelse för och kunskap om den betydelse som näringslivets investeringar har för u-länderna.

Hur bör nu ett sådant utvecklingsbolag utformas? Det ligger nära till hands att föreslå den ägandeform som man stannat för vid en del andra former för ekonomisk samverkan mellan stat och näringsliv, nämligen att 50 procent av aktiekapitalet ägs av staten och 50 procent av näringslivet. Bolaget borde kunna ta initiativ till och företagarrisker för kommersiella investeringar i utvecklingsländerna och även ingå som delägare i u-landsetablerade konsortier. Kontakt och samverkan med svenskt näringsliv skulle vara en självklar uppgift. Verksamheten skulle förutom med insatskapital och eventuellt uppsparade vinster naturligtvis även kreditfinansieras på marknaden.

Förslaget om ett utvecklingsbolag av denna modell innebär en högre grad av risktagande i u-hjälpen men också av inflytande och ansvar. Full garanti bör kunna erhållas för att de investeringar i u-länderna som kommer till stånd i samarbete med utvecklingsbolaget är i linje med mottagarlandets utvecklingsplaner och att en socialt framsynt attityd intages gentemot de anställda.

Reformerad beskattning

Även på beskattningens område kan betydelsefulla åtgärder vidtas för att främja investeringar i u-länderna. Arbetet med att införa dubbelbeskattningsavtal med dessa länder bör fullföljas. Dessutom bör åtgärder vidtas, så att dubbelbeskattning helt undviks vid transferering av vinster från u-länderna. Förmånen av skattefrihet i ett u-land bör icke till någon del upphävas genom att beskattning i stället sker i Sverige. En förenkling och förbättring av de delvis svåröverskådliga skattereglerna för företag som investerar i u-länderna är också ett önskemål.

Den personliga insatsen

Det är angeläget att arbetsgivare — i första hand stat och kommun — underlättar för de svenskar, som önskar aktivt arbeta i utvecklingsländer, att göra detta. Rätt till tjänstledighet och en generös meritvärdering av sådant arbete bör tillämpas.

Åberopande det anförda hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

1. uttala att avgörande vid val av mottagarländer för den svenska u-hjälpen bör vara hjälpbehovet och möjligheten att uppnå god utvecklingseffekt och icke politiska värderingar;

2. uttala att den föreslagna hjälpen till Vietnam skall omfatta såväl Nord- som Sydvietnam;

3. hemställa att de av SIDA nu tillämpade reglerna för u-

landsbistånd genom missionen och frivilliga organisationer måtte omarbetas så att sådant stöd utökas;

4. hemställa att ett familjeplaneringsinstitut inrättas i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen;

5. hemställa att ett statens råd för u-hjälpsforskning omedelbart inrättas med uppgifter som i motionen anförs samt att frågan om vidgad akademisk forskning och utbildning utredes;

6. hemställa att riktlinjer utarbetas för hur samarbetet mellan näringslivet och de biståndsgivande myndigheterna skall kunna utvecklas i enlighet med vad som anförts i motionen;

7. hemställa att ett särskilt utvecklingsbolag för u-landsinvesteringar bildas enligt i motionen uppdragna riktlinjer;

8. hemställa att investeringsgarantisystemet utsträcks och tillämpas på sätt som i motionen anförs;

9. hemställa att en parlamentarisk utredning tillsättes med uppdrag att utarbeta riktlinjer för den långsiktiga utvecklingen av det svenska utvecklingsbiståndet på basis av hittills vunna erfarenheter och i samarbete med missionen och frivilliga humanitära organisationer.

Stockholm den 23 januari 1970

Yngve Holmberg (m)

Leif Cassel (m)

Astrid Kristensson (m)

Staffan Burenstam Linder (m)

Rolf Eliasson (m)

Tage Magnusson (m)

i Moholm

i Borås

Carl Eric Hedin (m)

Karin Wetterström (m)
